Carl B Hamilton: Anförande i debatt om ny kärnkraftverk

Datum
17 juni 2010

Plats
Stockholm

Omständigheter
Den 17 juni 2010 fattade riksdagen ett historiskt beslut om att upphäva förbudet mot att bygga nya kärnkraftsreaktorer i Sverige. Inför beslutet hölls en åtta timmar lång och intensiv debatt där partierna argumenterade för och emot kärnkraftens framtid i svensk energipolitik. Röstningen slutade med knapp majoritet: 174 ledamöter röstade för att häva förbudet, medan 172 röstade emot.

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag till beslut. Däremot kan jag säga att ni inte behöver instämma efter mitt anförande, för jag vet att jag har, med många opinionsmätningar i ryggen, en majoritet av väljarna bakom mig - inte minst de socialdemokratiska väljarna, där det också finns en majoritet för den linje som regeringen har i denna fråga.

Dagens beslut är historiskt. Det innebär slutet på en era som politiken har drivit på tvärs med verkligheten. Vem minns inte politiken och årtalsexercisen om nedläggning av kärnkraftverk vid framtida tidpunkter som Sverige i verkligheten inte kunde vara utan?

Detta beslut gäller två saker: för det första att nu gällande lag om att avveckla kärnkraften i Sverige upphävs om drygt en månad, den 1 augusti, och för det andra att det blir tillåtet att bygga tio nya kärnkraftverk efter den 1 januari 2011. De ska lokaliseras på samma tre platser där det i dag finns kärnkraftverk, Oskarshamn, Ringhals och Forsmark.

De nya kärnkraftverken ska inte byggas med statligt stöd: Direkta eller indirekta statliga subventioner kan inte påräknas. Regeringen ska återkomma till riksdagen med "förslag till lagstiftning eller andra åtgärder som tydliggör detta".

Det finns två viktiga förändringar i beslutssituationen i dag jämfört med på 1970-talet när politiken formades och motsättningarna grundlades. Det första är att klimathotet i dag är akut, och det andra är att existerande tio reaktorer snart måste bytas ut.

Låt mig börja med klimatet. Klimatfrågan är så avgörande för vår jords framtid att man måste vara beredd att göra omprövningar. Tar man tvågradersmålet på allvar och får man ny information kan man som beslutsfattare inte bita sig fast i gamla ståndpunkter och heliga kor. Det vore om något oansvarigt och, skulle jag vilja säga, också antiintellektuellt att inte kunna ta in ny information.

Låt mig illustrera klimataspekten med hur mycket mindre koldioxidutsläpp vi haft i Sverige tack vare svensk kärnkraft. Från början av 1970-talet till år 2009 producerades ca 1 900 terawattimmar i Sverige med hjälp av kärnkraft. Alternativet till detta hade varit kolbaserad el i slutändan. Att vi i stället har använt kärnkraft innebär att Sveriges kärnkraft sedan början av 1970-talet har besparat atmosfären ca 1 600 miljoner ton koldioxid.

Det är det som är kärnan i det som Andreas Carlgren beskrev - klimatfritt, tror jag att han sade. Jag skulle vilja säga koldioxidfritt. Alltså: Med svensk kärnkraft har vi fått 1 600 miljoner ton mindre utsläpp av koldioxid i atmosfären. Det har varit rätt. Klimathotet är viktigare än att bekämpa och bita sig fast i överspelade ståndpunkter från 1970-talet.

Den andra förändringen sedan 1970-talet är beslutssituationen beträffande reaktorerna. Av tekniska hänsyn och säkerhetshänsyn måste de stängas om 10-15 år. Vi som nation saknar handlingsfrihet att dra ut på tidpunkten för detta. Vi kan inte i lugn och ro och successivt avvakta tills det passar oss att stänga av dessa tio reaktorer.

Men en sådan flegmatisk avvaktande hållning intar dess värre oppositionen. "Kärnkraften blir kvar tills den kan ersättas" skrev de fyra partiledarna i oppositionen den 22 mars förra året.

Den korrekta beskrivningen av beslutsläget är i stället att kärnkraften blir kvar till dess säkerhet och ekonomi gör att den måste läggas ned. Politiker kan inte välja och vraka tidpunkt för en nedläggning då det passar, för då tummar man på säkerheten och verken börjar gå med underskott.

Men just att välja och vraka gör man i oppositionens reservation. Där skriver man att "kärnkraften successivt ska fasas ut med hänsyn till sysselsättning och välfärd och i den takt kärnkraftselen kan ersättas med el från förnybara källor och energieffektivisering".

Mona Sahlin talade i denna kammare i går om att byta ut kärnkraft i lugn och ro och i lagom takt till någonting annat. Detta är ett allvarligt tankefel från oppositionens sida.

Oppositionen argumenterar och målar upp en verklighetsbild som om oppositionen har kontroll över avvecklingen, i lugn och ro och i lagom takt. Men den kontrollen har ingen politiker att man kan hävda något slags lugn-och-ro-linje, eftersom kärnkraftverken av ekonomiska skäl och säkerhetsskäl så att säga stänger av sig själva när de blir strax över 50 år.

Det betyder att vi måste vara beredda från 2022. Det tas ingen hänsyn till sysselsättning och välfärd beträffande reaktorernas åldrande. Det tas ingen hänsyn till den takt kärnkraftselen kan ersättas med förnybart när reaktorerna faller för åldersstrecket.

Det tas ingen hänsyn till lugn och ro och lagom takt den dag 2022 då den första reaktorn ska stängas för att den inte längre håller måttet. Tidpunkten för avvecklingen av nuvarande reaktorer bestäms alltså av teknikens begränsningar och av säkerhetskrav, icke av politiker.

Med nuvarande politik från oppositionens sida riskerar den alltså att försätta Sverige i ett nödläge utan handlingsfrihet vad gäller elförsörjningen om ett antal år - ett Sverige som ju närmare vi kommer 2020-talet får leva med kniven på strupen inför säkra nedläggningar av koldioxidfri elproduktion och osäkra, oklara ersättningsalternativ.

Oppositionen är därför i energipolitiken ett osäkert och otryggt alternativ när det gäller energi- och elförsörjningen, elpriserna och jobben i företagen.

Men, säger några här - inte minst Maria Wetterstrand - det finns ett elöverskott. Ja, det finns det. Det finns där till dess att reaktorerna måste stängas av vid den tidpunkt som politiker inte behärskar och inte kan bestämma.

Elöverskottet beror på att det har varit en kraftig uppgradering av existerande reaktorer med nio terawattimmar mellan 2009 och 2015. Men lägg då märke till att både Miljöpartiet och Vänsterpartiet alltid har varit emot uppgradering av reaktorerna!

Hade deras vilja fått råda hade Sverige strax fått börja importera el. Det blir väldigt hycklande när Maria Wetterstrand står här och solar sig i glansen av den här uppgraderingen, som hennes parti är emot, när hon talar sig varm för elöverskottet. Men det har inte Maria Wetterstrand medverkat till, utan det har hon och Miljöpartiet motarbetat.

Alltså: Vänsterpartiet och Miljöpartiet är emot uppgradering av reaktorer. Socialdemokraterna är emot kablar för utrikeshandel med el, som miljöministern har påpekat här. Det råder en elröra på vänstersidan i politiken, skulle man kunna säga.

Staten ska inte - det ligger i förslaget till riksdagsbeslut - subventionera ny kärnkraft. Det är klockrent i detta beslut. Om oppositionen tror på sina egna ord - åtminstone en del av dem tror ju att kärnkraft är för dyr; ja, då kommer den inte att byggas - blir logiken i de egna orden därför att ni lutar er tillbaka i förvissning om att inga kärnkraftverk kommer att byggas.

När det gäller att bedöma lönsamhet kan man notera att det i dag konstrueras 52 nya reaktorer och att det finns 487 på planeringsstadiet, enligt Vetenskapsakademien. I Sandvik producerar man stålrör till kärnkraftverk för allt vad tygen håller och med maximal kapacitet.

Det är klart att det pågår en expansion av kärnkraften i världen. Att reaktorer samtidigt läggs ned är riktigt, men tack och lov läggs också kolkraftverk ned av åldersskäl. Men det är en bedömning av om det är lönsamt att investera i nya reaktorer i framtiden, det vill säga existensen av bygg- och investeringsplaner, som är den relevanta informationen.

Högre elpriser, fru talman, är oppositionens alternativ. Mindre producerad el leder till högre priser. Det är inte märkligare än att om det på sommaren är ont om jordgubbar blir priset på jordgubbar högre. Det är en otroligt enkel logik. Är det så att man som oppositionen vill producerar mindre el blir det också högre elpriser.

Oppositionen talar här mycket för energieffektivisering. Det åstadkoms i allmänhet med högre elpriser. Minns då elpriserna och människors oro och ilska i vintras när två reaktorer krånglade. Vad riskerar inte elpriserna att bli om tio

läggs ned permanent?

Ni kan inte redovisa och har inte från oppositionens sida redovisat en fullgod ersättning för hälften av landets elförsörjning om det inte är så att ni tänker er drakoniska elprisökningar och ransonering av el. Det blir den nödvändiga konsekvensen så länge ni inte kan redovisa hur ni ska klara av Sveriges elförsörjning med att lägga ned tio reaktorer.

Det finns glädjekalkyler om energieffektivisering. Vi hörde här tidigare Maria Wetterstrand dra en del av detta, och jag har hört det många gånger. Man använder sig av enstaka exempel på effektivisering som upphöjs till allmän sanning och generell slutsats.

Man skapar synvillor att man utan uppoffringar kan lägga av med nära hälften av Sveriges energiförsörjning och att ingen ska påverkas. I själva verket är det så att en sådan drastisk effektivisering som oppositionen står för innebär kraftigt höjda elpriser.

Får hushållen dubbla elpriser, eller hur mycket högre elpriser blir det om man ska effektivisera bort nära 50 procent av elanvändningen i landet? En del företag, men naturligtvis inte alla, kommer då att flytta till andra länder. Hur går det med jobben, och hur många jobb räknar ni med kommer att försvinna?

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga något om de krokodiltårar som sprutar från oppositionen över Centerns omsvängning. Jag står naturligtvis bakom regeringens politik. Jag är väldigt glad att vi tillsammans har lyckats komma till den här överenskommelsen. Det är en kompromiss. Hade enbart Folkpartiet utformat politiken hade det inte blivit den kompromiss som finns i dag. Det är självklart så.

Med tanke på alla dessa sprutande krokodiltårar är det viktigt att säga någonting om vad partiernas sympatisörer tycker om kärnkraften. Jag lutar mig här mot SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Bland Centerpartiets sympatisörer väger det ganska jämnt mellan att avveckla eller använda kärnkraft långsiktigt. Det är ungefär fifty-fifty.

Bland Socialdemokraternas sympatisörer är flertalet för långsiktig användning trots att partiets ledning, partiets elit, vill avveckla den. Det parti som är mest ur

fas med sina sympatisörer är alltså Socialdemokraterna. Jag kan citera ett kommunalråd och två lokala socialdemokratiska politiker. Det är ordföranden i Metall i Luleå, ordföranden i Unionen i Luleå och det socialdemokratiska kommunalrådet i Luleå. De skriver en artikel där rubriken är: "En trygg energiförsörjning kräver nya kärnkraftverk". Det är uppenbart att Socialdemokraterna bland sina egna har framstående företrädare som inte litar på oppositionens energipolitik. Det gör inte heller jag, fru talman.

Källa
Manuskript hämtat från riksdagen.se (2025-05-15)

Taggar
Liberalerna, Politiska tal, Riksdagen

URI
https://www.svenskatal.se/tale/carl-b-hamilton-anforande-i-debatt-om-ny-karnkraftverk